

Fama - Daniel Kehlmann

A la primera frase de la contracoberta de *Fama*, de Daniel Kehlmann, hi apareixen les paraules “relats” i “novel·la”. Però, no es consideren dos gèneres incompatibles? Per respondre la pregunta, només hem d’obrir el llibre i començar a llegir.

El primer text, *Veus*, sembla un relat curt. El protagonista, que treballa en una empresa de reparació d’ordinadors, es compra un mòbil i descobreix que, a més de les trucades destinades a ell, que són minoria, en rep moltes de persones desconegudes que pregunten per Ralf. La vida del tal Ralf és molt més interessant que la seva, de manera que acaba fent-se passar per ell quan contesta al mòbil. La convivència amb aquesta mena de doble encomana interès a la seva vida, però també un nou tipus de frustració. En suma, es tracta d’un relat digne, però que difícilment despertarà l’entusiasme d’un lector exigent.

En perill, el segon text del llibre, comença de manera metaficcional: “Una novel·la sense personatge principal! Entens? La composició, les relacions, una trama, però cap protagonista, cap heroi que la travessi de principi a fi”. A la mateixa pàgina s’hi esmenten dos noms que havien aparegut fugaçment al primer relat: Miguel Auristos Blancos, autor de llibres d’autoajuda, i Ralf Tanner, actor de cinema. *En perill* narra un viatge de promoció que l’escriptor Leo Richter, creador del personatge anomenat Lara Gaspard, emprèn amb Elisabeth, la seva amant. Durant el viatge, Elisabeth, membre de Metges Sense Fronteres, negocia el rescat d’uns companys segrestats en una zona de conflicte. Leo Richter, cansat de viatjar, truca a una altra escriptora, Maria Rubinstein, i li proposa que el substitueixi en un posterior viatge de compromís a l’Àsia central. El final del text torna a ser metaficcional, ja que Elisabeth demana a Leo Richter que no la converteixi en personatge de novel·la.

Si els primers textos estan escrits per un narrador més o menys convencional, el tercer, *La Rosalie se’n va a morir*, està explicat per un de joganer, que s’acosta i es distancia de la trama sense acabar de buscar que ens la creiem. A Rosalie li diagnostiquen un càncer de pàncrees i opta per posar-se en mans d’una empresa que li facilitarà un suïcidi ràpid i efectiu. El narrador la fa parlar per mòbil amb Lara Gaspard i, finalment, resol la situació dins els límits de la literatura fantàstica.

La sortida està protagonitzada per l’actor Ralf Tanner, que en els últims temps ha deixat de rebre trucades, com si es desviessin a un altre telèfon (el que havíem trobat al primer capítol). És un actor tan famós que té dobles que es guanyen la vida imitant-lo.

Un dia ell mateix es fa passar per un imitador i inicia una doble vida, que de moment sembla satisfactòria, si bé aviat es converteix en un viatge sense retorn. A aquestes altures de llibre, el lector s'adona que en els diferents textos no només hi apareixen uns quants noms recurrents, sinó també uns quants temes: els telèfons mòbils, la fama, el doble.

A continuació arriba *Orient*, que narra el viatge a l'Àsia central que fa l'escriptora Maria Rubinstein, després que a *El perill* ha acceptat la proposta de Leo Richter. Comença com una experiència incòmoda i acaba com un malson angoixant. Hi trobem un mòbil sense carregador, una fama no reconeguda i, com a cada capítol, un llibre de Miguel Auristos Blancos, que és precisament el protagonista del text següent, *Resposta a l'abadessa*, on es revela la cara desconeguda de l'especialista en autoajuda.

Una contribució al debat incorpora una altra mena de narrador, ja que és el text que escriu un jove per publicar en un xat dedicat a famosos. El jove, que treballa en una empresa operadora de mòbils, ha estat designat pel seu cap per substituir-lo en un congrés de comunicació. En el mateix hotel on s'allotja coneix Leo Richter, l'escriptor que més admira. Discuteixen sobre el final del conte titulat *La Rosalie se'n va a morir* i, finalment, el jove li demana que el converteixi en personatge literari ja que "sortir en un conte és una mica com entrar en un xat".

Potser perquè concentra molts dels fils narratius i temàtics, *Com vaig mentir i morir* és el text més llarg del llibre. Relata la història del cap de departament d'una empresa operadora de mòbils (el cap del narrador anterior) que duu una doble vida sentimental amb l'esposa i l'amant, amb un desplegament entre hilarant i estressant de tecnologia telefònica. Mentre llegim, entenem per què no va poder anar en persona al congrés de comunicació, i també com és que es van desviar les trucades del mòbil de Ralf Tanner en el primer capítol.

L'últim text es titula *En perill*, com el segon que hem llegit, i n'és una versió metaficcional, ja que hi apareixen personatges que coneixíem d'altres parts del llibre, transmutats per la mà de l'escriptor Leo Richter.

En certs àmbits es considera la novel·la superior al conte. És per això que a alguns reculls de contes nascuts de manera diferenciada, s'hi afegixen matusserament referències creuades i es presenten com a novel·les. En el cas de *Fama*, podem afirmar que les peces tenen les virtuts autoconclusives del conte, però que tots plegats contribueixen, amb diferents veus i estils, a una obra unitària. Cada peça és com un prisma, les cares del qual entren en contacte amb les altres per formar un artefacte

complex, en alguns aspectes superior a la novel·la tradicional. Més enllà de les característiques agredolces de la fama, pren importància el canvi en la percepció que han operat les noves tecnologies: “Els llocs físics, perfectament ancorats a l’espai, només existien quan encara no teníem petits aparells de ràdio ni escrivíem cartes que, al mateix segon que les enviem, ja han arribat al destinatari”. Un tema tan pròxim a la modernitat com el del doble pren, davant les virtualitats que facilita el mòbil i l’ordinador sense fils, una consistència metafísica i alhora inequívocament contemporània: la substitució i la representació creen realitats paral·leles, que incideixen tant en la vida dels personatges com en la creació literària, la qual també resulta influïda per l’època, no només en la temàtica, sinó sobretot en la forma, difusa i proteica.

En aquest sentit, *Fama* assaja una aproximació creïble a una nova manera de viure i d’entendre el món, que en el cinema s’ha reflectit en obres com *Crash* o *21 grams*, i que no aspiren a narrar una història lineal, sinó que s’acosten a la figura de la xarxa, “sense cap heroi que la travessi de principi a fi”, com llegíem al text *En perill*. Daniel Kehlmann es mostra familiaritzat amb aquesta nova sensibilitat narrativa, fins al punt que no només hi incorpora humor, realisme i fantasia en les dosis precises, sinó també, com hem vist, reflexions sobre la creació i finalment subtemes fecunds, com ara el suïcidi o l’autoajuda -que es poden entendre com dues respostes extremes a la mateixa pregunta.

Daniel Kehlmann va néixer a Munic l’any 1975. Format en la literatura i la filosofia, especialista en Immanuel Kant, ha escrit assajos i mitja dotzena de novel·les, entre les quals cal destacar *El mesurament del món* (editada en català per Angle), protagonitzada pel naturista Alexander von Humboldt i el matemàtic Carl Friedrich Gauss, que s’ha convertit en un dels èxits editorials alemanys de tots els temps. *Fama* permet acostar-se a l’obra d’un autor que, malgrat la seva joventut, és un dels valors més sòlids de la literatura europea actual.